

RENDEZ-VOUS BATAVIA

Eenakter

door

FRANK C. HOOGEWONING

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
(Grimas Theatergrime verkoop)
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **RENDEZ-VOUS BATAVIA** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **FRANK C. HOOGEWONING** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © 2003 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **8** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bgth ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

Geschreven ter gelegenheid van de
familiedag Hogewoning op 28 september 2002

Voor Christa

PERSONEN:

Pieter Hogewoning - scheepschirurgijn in de rang van tweede meester

Cornelis van Delft - kapitein van de Crooswijk

Johannes de Blaauw - stuurman van de Crooswijk

Ferdinand van de Leen - directeur van het VOC-kantoor in Batavia

Charlotte van de Leen - zijn vrouw

Lidia van de Leen - zijn dochter

Dirkje - dienstbode in huize Van de Leen

Klaas Droog - secretaris van Ferdinand van de Leen

Scène 1

December 1731. Aan boord van het VOC-schip Crooswijk dat onderweg is naar Batavia. De vertrekken van de kapitein. Kapitein Van Delft schrijft in het scheepsjournaal.

Voiceover: (*Kapitein schrijft in het scheepsjournaal*) “1 december 1731. De wind is 's nachts en 's morgens variabel met harde vlagen. Veelvuldig horen we donder en zien we weerlicht. De Crooswijk heeft op een halve dag gaans de Straat van Sunda bereikt. Dat belooft minder variabel weer en rustiger vaarwater. Als de hemel ons goed gezind is en de passaat winden constant zuidoostelijk blijven, dan bereiken we Batavia volgens plan in januari 1732 na een reis van slechts acht maanden. Tenminste als de moessonregens ons niet verder parten zullen spelen. Gelukkig zijn onder de bemanning sinds het vertrek van Kaap De Goede Hoop geen gevallen van rotkoorts of scheurbuik opgetreden. Al met al is de situatie aan boord rustig. Met één uitzondering. De toestand van zijne excellentie Van de Leen is sinds zijn ongeval zorgwekkend, hetgeen de stemming onder de passagiers drukt. De vooruitzichten... (*er wordt geklopt*)

Kapitein: Binnen!

Stuurman: Schipper, de toestand van zijne excellentie Van de Leen wordt steeds kritieker. Hij wordt getergd door hevige koortsen en pijnen.

Kapitein: Da's geen best nieuws Stuurman. Ik schreef zojuist in het journaal dat zijn toestand zorgwekkend is. Wat zeggen de chirurgijns?

Stuurman: Meester Bouwens laat weten dat de voet van excellentie zwart ziet en dat de wond een stinkende lucht verspreidt.

Kapitein: Wat wil Meester Bouwens daar aan gaan doen?

Stuurman: Meester Bouwens wil de behandeling met mirretinctuur, spiritus en oliebalsem voortzetten, maar tweede meester Hogewoning wil niet langer afwachten. Hij is voor krachtdadig ingrijpen.

Kapitein: Wat stelt tweede meester Hogewoning voor?

Stuurman: Meester Hogewoning zegt dat het nodig is om het onderbeen van excellentie te amputeren om zijn leven te redden.

Kapitein: En is meester Bouwens die mening niet toegedaan?

Stuurman: Nee, meester Bouwens wil afwachten. Ze worden het niet eens over de behandeling en verwachten dat u een beslissing neemt.

Kapitein: Mijn beslissing? Ik heb geen verstand van medisch handelen.

Wat vindt excellentie Van de Leen zelf dat er moet gebeuren?

Stuurman: Hij is nauwelijks bij kennis door de koortsen en ook door de brandewijn, maar hij heeft al eerder laten weten dat hij veel vertrouwen heeft in tweede meester Hogewoning. Het schijnt dat hij zijn vader die meester-chirurgijn was in Rotterdam, goed heeft gekend.

Kapitein: De naam en faam van meester Nicolaas Hogewoning strekken tot in Batavia. Hij was een zeer kundig man. Er gaan vele verhalen over de wonderen die meester Nicolaas Hogewoning heeft verricht.

Stuurman: (*schamper*) Die verhalen die ken ik. Stuk voor stuk. De één nog sterker dan de ander.

Kapitein: Ik ken de kwaliteiten van Nicolaas Hogewoning uit eigen ervaring. Ik herinner mij als de dag van gisteren dat hij matroos Andries den IJslander heeft gecureerd. Die was bij een ruzie in de kroeg in zijn buik gestoken. Z'n ingewanden puilden eruit. Ze hebben hem naar meester Nicolaas gebracht. Die heeft alles weer op zijn plaats geduwd en de wonde vakkundig dichtgenaaid. Enkele weken later kon IJslander al weer aan het werk als matroos op mijn schip.

Stuurman: Maar dat zegt nog niets over de kwaliteiten van onze tweede meester. Hij heeft zijn vader al op jonge leeftijd verloren.

Kapitein: Kom, kom De Blaauw, je vergeet dat onze tweede meester na de dood van zijn vader in de leer is geweest bij diens collega Lucas Utrecht. En als hij al niet de vakbekwaamheid van zijn vader heeft meegekregen dan toch tenminste het gevoel voor het handwerk van chirurgijn.

Stuurman: Onze eerste meester, Bouwens, wordt aan boord alomt geroemd en kan bogen op een jarenlange ervaring. Niet voor niets is zijn spreekuur voor de grote mast elke keer druk bezocht. De mannen hebben geen vertrouwen in een groentje als meester Hogewoning.

Kapitein: Meester Bouwens is een bekwaam aderlater en builensnijder, maar als het op zware gevallen aankomt, vertrouw ik liever op meester Hogewoning. Het was op zijn advies dat we zuurkool meebrachten ter voorkoming van scheurbuik. En met welk een resultaat! We zijn de Evenaar al ruim gepasseerd en we hebben nog geen gevallen van scheurbuik gehad.

Stuurman: Toch adviseer ik de behandeling van meester Bouwens te volgen. Hij beschikt over vele tincturen en zalven waarvan alleen hij het recept kent.

Kapitein: Meester Bouwens is een uiterst voorzichtig man. Hij vertrouwt te veel op zijn ervaring en te weinig op de nieuw verworven inzichten

van het chirurgijns-gilde. Ik ben geneigd af te gaan op het oordeel van de jonge Hogewoning.

Stuurman: Laten we dan tenminste de secretaris van zijne excellentie vragen om zijn mening en instemming.

Kapitein: Dat is een goed plan, Stuurman. Vraag de heer Droog om binnen te komen. (*exit Stuurman*)

Droog: (*enter Droog en de Stuurman*) Kapitein, de toestand van zijn excellentie is uitermate ernstig. Er is sinds een week geen verbetering opgetreden. Op de plek waar de balk zijn been heeft geraakt is door het weefselversterf het bot zichtbaar. Het vlees is opgetrokken en de wond stinkt. Meester Hogewoning denkt dat de voet van excellentie binnen een of twee dagen zal afvallen.

Stuurman: Precies, daarom wil meester Bouwens nog afwachten. De voet is toch al verloren.

Droog: Tweede meester Hogewoning vreest dat de giftige sappen uit de wond in het been omhoog zullen kruipen en zijne excellentie zullen doen sterven aan hevige rotkoortsen. Alleen amputatie van het onderbeen van excellentie kan zijn leven redden, zegt hij.

Kapitein: Ik heb veel vertrouwen in die jongen. Het is niet voor niets dat ik hem bij aanvang van de reis heb bevorderd tot tweede meester hier aan boord.

Droog: Meester Hogewoning geniet evenzeer het vertrouwen van excellentie als van mijzelf. Ondanks zijn jeugdige leeftijd wekt hij de indruk dat hij weet waarover hij spreekt. Meester Bouwens mag dan alles weten van builen, gezwollen en hoe de gevolgen van liederlijk gedrag te cureren, maar van niet alledaagse aandoeningen heeft hij geen sjoege.

Stuurman: Maar Schipper, u kunt toch niet de tweede meester volgen en ingaan tegen het vakkundig oordeel van de eerste meester? Dat zou betekenen dat meester Bouwens ernstig gezichtsverlies zal leiden.

Kapitein: Dat weet ik, dat weet ik, maar het gaat hier om het leven van een hoge dienaar van de Compagnie. De gekrenkte trots van meester Bouwens is daarbij de minste van mijn zorgen.

Droog: Als secretaris van excellentie dring ik er ten zeerste op aan dat u snel een beslissing neemt, Kapitein. Als u meester Hogewoning niet meteen aan het werk laat gaan, dan vrees ik voor het leven van excellentie.

Kapitein: Het lijkt me duidelijk dat we het been van de heer Van de Leen niet meer kunnen redden, maar we moeten alles in het werk stellen om zijn leven te behouden.

Stuurman: Dus ik moet berichten dat u het oordeel van tweede meester

Hogewoning volgt en dat u toestemming geeft voor de amputatie?
Kapitein: Moge God mij bijstaan ..., ja!

Scène 2

December 1731. Enkele dagen later. Aan boord van de Crooswijk. De hut van Ferdinand van de Leen. Ferdinand van de Leen ligt te bed, zijn been in het verband. Tweede meester Pieter Hogewoning klopt aan en gaat de kamer binnen.

Pieter: Morgen Excellentie, heeft u een goede nachtrust genoten? Geen last gehad van de storm van vannacht? Die veroorzaakte nogal wat deining, maar dat is niet zelden in deze wateren.

Ferdinand: Ik mag niet klagen, Meester. Voor het eerst in dagen heeft de pijn me niet uit de slaap gehouden. Ondanks de storm heb ik geslapen als een os.

Pieter: Dat is goed om te horen, Excellentie, en dat zal uw herstel ook zeker ten goede komen. U moet veel rusten en zorgen dat u aansterkend voedsel tot u neemt.

Ferdinand: Nu de koortsen geweken zijn voel ik me stukken beter. Ik heb de heer Droog ook al opgedragen om de kok te vragen vlees en groenten te laten brengen.

Pieter: Het vlees wordt schaars, Excellentie. Er zijn nog maar enkele koeien en wat geiten aan boord die kunnen worden geslacht en de verbouw van groente op het achterdek levert nog maar weinig vrucht. Alleen zuurkool is er nog volop.

Ferdinand: Gelukkig is Batavia niet meer zo ver. Wondermiddel of geen wondermiddel, die zuurkool komt ons zo langzaam aan de neus uit.

Pieter: Wel Excellentie, het is tijd om de verbanden te verschonen. Vandaag zal ik de stomp in zalven met één van de balsems van meester Bouwens. Dat zal vast en zeker de genezing van de wonde verder bespoedigen.

Ferdinand: Hoelang gaat het nog duren voordat de wonde voldoende geheeld is? Wanneer zal ik weer kunnen lopen? Ik kan straks toch wel weer lopen, hoop ik?

Pieter: Dat is moeilijk te zeggen, Excellentie. Ik heb de timmerman gevraagd om loopkrukken voor u te vervaardigen. Zodra de pijn wat is gezakt, mag u voorzichtig proberen met de krukken te lopen. Uw secretaris zal u daarbij vast willen helpen.

Ferdinand: Ik vraag mij af of ik mijn werk op het comptoir nog wel kan voortzetten of dat ik door de Hoge Regering terug naar Holland zal worden gezonden. Dat laatste zouden mijn vrouw en dochter niet prettig vinden. Zij genieten zo van het leven in de Hollandse gemeenschap van de stad.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto